

Fugletrækket ved Blåvandshuk, september 1954.

Af DAVID JENKINS og I. C. T. NISBET.

(With a Summary in English: Bird Migration at Blåvandshuk, September 1954).

Indledning.

Mange af de fremskridt, der er gjort indenfor forståelsen af fugletrækket skyldes systematisk organiserede iagttagelser på et antal særligt udvalgte steder i Vesteuropa. Der er udført et stort arbejde på stationerne ved Østersøkysten, på den hollandske og den nordtyske kyst og på de Britiske Øer, men indtil for ganske nylig har man kun skænket denne side af ornithologien ringe opmærksomhed i den vestlige del af Skandinavien. Iagttagelser på britiske fuglestationer har vist, at mange trækkende fugle krydser Nordsøen hvert efterår på deres vej mod syd, og det er sandsynligt, at mange af dem netop i Skagerrakområdet forlader den kontinentale kyst. Imidlertid ved man meget lidt om fuglenes træk i dette område, og det er som et forsøg på at udfylde denne lakune, at engelske ornitologer har studeret fugletrækket om efteråret i Sydnorge. Disse iagttagelser er blevet foretaget i fem på hinanden følgende efterår, og da de opnåede resultater er opmuntrende, syntes det rimeligt at udstrække arbejdsområdet til også at omfatte den vestlige del af Danmark.

Ved at studere kortet fandt man, at Blåvandshuk måtte være et egnet sted til disse observationer. Efter en lang, lige strækning i retning nord-syd drejer Jyllands kyst skarpt mod øst, og her formodedes fuglene at samle sig under trækket sydpå. En ekspedition blev planlagt til september 1954 og en midlertidig fuglestation oprettet ved Blåvandshuk. De der gjorde iagttagelser er publiceret i nærværende afhandling.

Terrænet er afbildet på kortene fig. 1 og 2 samt på fotografiet fig. 7. Det er et fladt område med øde klitrækker, der løber parallelt med kysten, og indenfor disse findes golde hedestrækninger, hvor det eneste læ ydes af gran- og fyrreplantager. Der er ingen plantager i flere kilometers afstand fra Hukket, og det eneste læ de trækkende fugle kan finde er i de få nåletræer tæt ved fyrtårnet og i nogle forkrøblede buske i haven

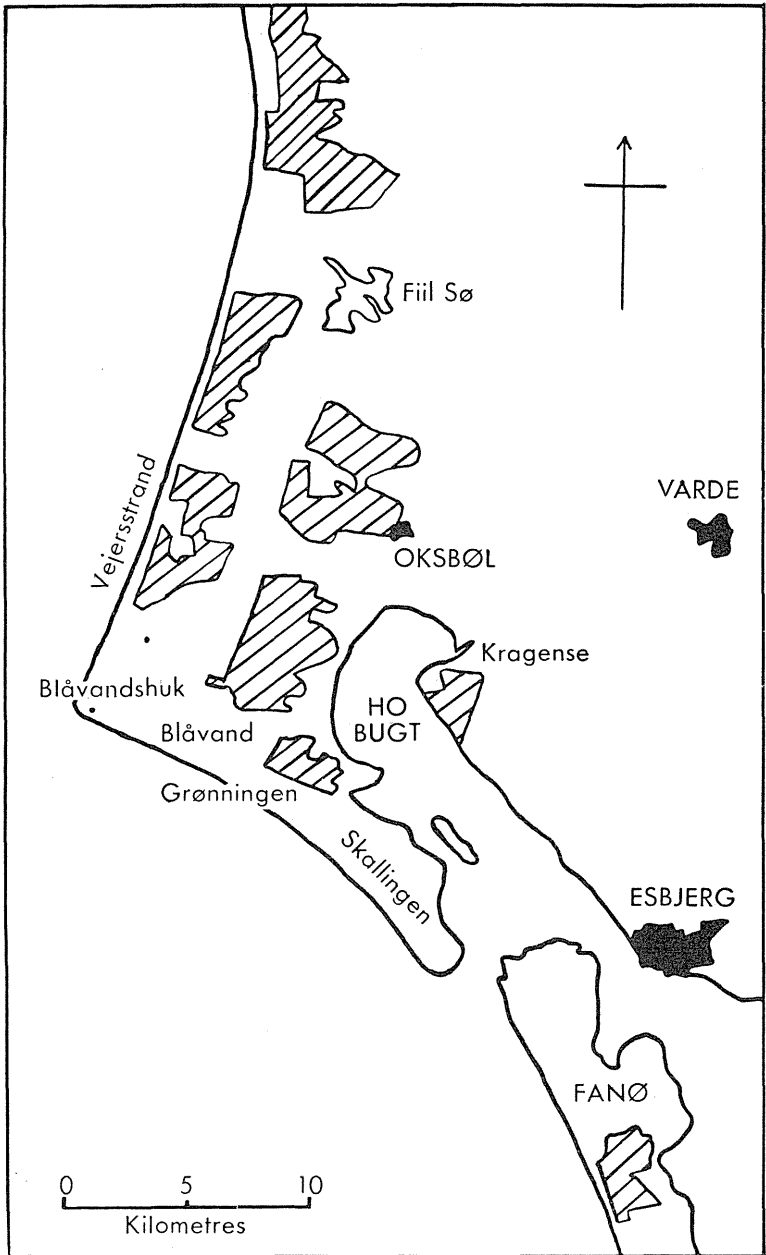

Fig. 1. Kort over en del af Vestjylland, visende Blåvandshuk og omgivelser.
 Nåletræsplantager er skraverede.
 A part of Western Jutland to show the position of Blåvandshuk. Conifer afforestations are shown by hatching.

ved »Det Gule Hus«. Hukket er således vel beliggende for en fuglestation; de fysiografiske ledelinjer (kysten, klitterne, randen af heden) løber sammen her, de højere klitter frembyder udmærkede udsigtpunkter, der er en begrænset bevoksning, således at de rastende trækfugle samles i store flokke og desuden let kan indfanges, og man kan daglig foretage omhyggelige optællinger på et bestemt afgrænset område. Desuden var der førsteklasses indkvarteringsmuligheder på stedet, idet »Det Gule Hus« med stor imødekommenhed var stillet til rådighed af postvæsenet som hovedkvarter for ekspeditionen, og fyrmesteren var meget hjælpsom og selv en udmærket feltornitolog.

Skønt studiet af småfugletrækket var ekspeditionens væsentligste opgave, var det første gang, at egnen ved Blåvandshuk var blevet grundigt undersøgt af ornitologer. De samlede resultater, deriblandt havfuglenes træk og fuglefaunaen i det omliggende marskland, er derfor af almindelig faunistisk interesse. Som følge deraf omhandler en stor del af nærværende afhandling andet end småfugletrækket, og for de fugle, der sjældent ses i Danmark gøres der opmærksom på de karakterer ved hjælp af hvilke iagttagerne kunne bestemme dem i terrænet.

De ornitologer, der var med i samarbejdet ved Blåvandshuk, var tre danskere og seks englændere: de nævnes i afhandlingen ved deres forbogstaver: L. FERDINAND, E. HANSEN, D. JENKINS, M. J. M. LARKIN, J. F. MONK, I. C. T. NISBET, K. B. ROOKE, T. C. SMOUT, E. THOMSEN.

En ekspedition for at studere fugletrækket ved Vestjyllands kyst blev planlagt allerede for et par år siden, men det viste sig, at den ikke kunne gennemføres uden et intimt samarbejde med danske ornitologer. Det første, der skete var, at Dr. H. HOLGERSEN fra Stavanger Museum, henvendte sig til Dr. F. SALOMONSEN med forespørgsel, om Københavns Universitets zoologiske Museum ville tillade, at de undersøgelser over fugletrækket tværs over Skagerrak, der blev foretaget i Sydnorge af engelske ornitologer udstræktes til også at omfatte Danmark. Dr. SALOMONSENS svar var i høj grad opmuntrende, og han tilligemed mange af Museets folk hjalp os på mange måder. Ekspeditionen er Prof. R. SPÄRCK meget taknemmelig, fordi han tillod os at benytte danske fugleringe ved Blåvands-

huk, og også fordi han skaffede os økonomisk støtte til hjælp til afholdelse af udgifterne.

En særlig tak skal endvidere rettes til Dr. LORENZ FERDINAND, som opfordrede medlemmer af D. O. F. til at hjælpe med arbejdet i marken, og som selv kom rejsende over til os i Det Gule Hus. Endvidere er vi fyrmester på Blåvandshuk fyr N. G. LANGE megen tak skyldig. Vi kunne næppe have gennemført vore undersøgelser uden hr. LANGES altid beredvillige hjælp. En stor del af arealet omkring Blåvandshuk tilhører fyret, så derfor kunne ingen fuglefælde sættes op dér uden fyrmesterens tilladelse. Vi fik ikke alene denne tilladelse, men fyrmesteren gjorde sig yderligere al mulig umage for at skaffe de fremmede ornitologer de bedst mulige indkvarteringsforhold. Ved hans hjælp lejede vi møblerede værelser gennem postmesteren for en yderst rimelig betaling, og jeg tror sjældent, at fugleobservatører er blevet så godt indkvarteret. Hr., fru og frk. LANGE udviste også stor gæstfrihed på mange andre måder og bidrog i høj grad til, at ekspeditionens medlemmer befandt sig så godt og nød deres ophold.

En tak skal også rettes til Dr. KNUD PALUDAN, som var den første, der henledte forfatterens opmærksomhed på Blåvandshuk som velegnet for trækstudier og til Dr. FINN SALOMONSEN for hans beredvillige råd under hele arbejdet både med hensyn til selve ekspeditionens planlægning og med hensyn til formen af nærværende afhandling.

Systematiske iagttagelser af daglige trækbevægelser.

Der blev foretaget systematiske optællinger af dagtrækkerne hver morgen fra og med 8. september. Vi holdt vagt to timer hver dag fra kort efter daggry undtagen de få dage, hvor der ikke var noget tidligt træk, men derimod et stort træk senere; vagterne begyndte da senere samtidig med trækket. En almindelig oversigt over disse observationer med angivelse af antallet af de mere vigtige arter, som optaltes daglig, er givet i tabel 1.

Fuglenes bevægelser gennem Blåvandshuk området blev fastslået gennem samtidige optællinger på flere forskellige steder. Hovedobservationsstedet var »A« på fig. 2, en høj klit

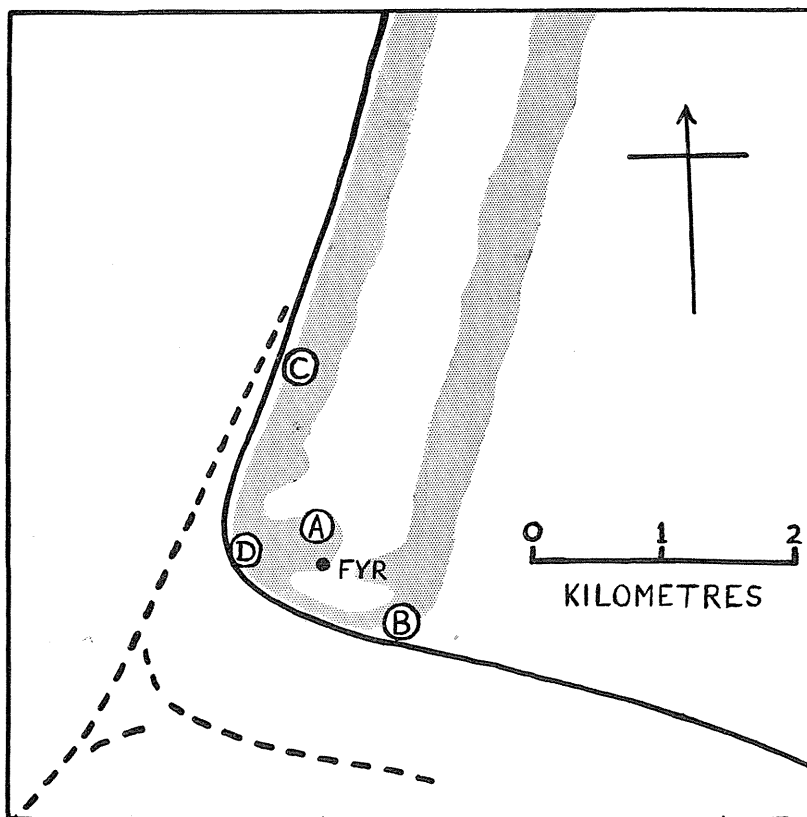

Fig. 2. Kort over Blåvandshukområdet med angivelse af de vigtigste lokaliteter for trækiagttagelser. Det skyggede område angiver klitarealer; den stiplede linie angiver kystrevler, hvis brændingslinier følges af mange kyst- og søfugle på trækket.

The Blåvandshuk area to show the principal watching-points for visible migration. The stippled areas mark the main lines of sand-dunes. The dashed lines indicate the position of the reef, a line of broken water followed by many sea- and shore-birds on migration.

nær fyrtårnet, fra hvis top man kunne iagttage både de fugle, der trak langs kystlinien og dem, der fløj langs klitterne. Der blev også foretaget regelmæssige observationer ved punkt »B« og sommetider ved punkt »D« og andre steder. De i tabel 1 givne samlede resultater er hovedsagelig baseret på optællinger gjort på punkt »A« med tilføjelse af fugle iagttaget på andre punkter, når man var sikker på, at det drejede sig om forskellige fugle.

Fuglenes trækretning varierede stærkt fra dag til dag, idet den var afhængig af de lokale vejrforhold. De fire mest typiske trækmonstre var følgende:

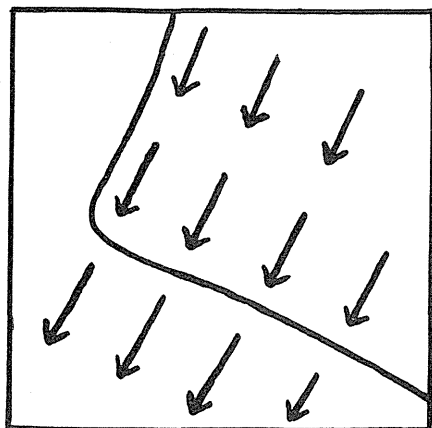
1. Kortet fig. 3. Træk over en bred front af mange fugle mod sydvest, ikke koncentreret langs kystlinien eller klitrækken; fuglene fløj straks videre over havet, når de nåede kysten. Iagttaget 19. september og 2. oktober, begge dage med meget svag vind. Det var kun på disse næsten vindstille dage, at et virkeligt stort, direkte træk blev iagttaget, og der var begge gange tale om tusinder af fugle. Vejrforholdene på disse dage kan sandsynligvis betragtes som værende optimale for træk ved Blåvandshuk.

2. Kortet fig. 4. Træk af fugle fra NNØ koncentreret langs klitrækken; kun halvdelen af fuglene fortsatte over havet og mange tøvede, før de fløj videre. Iagttaget 8. september (vind NØ/1) og 14. september (vind S/2); måske suboptimale vejrforhold.

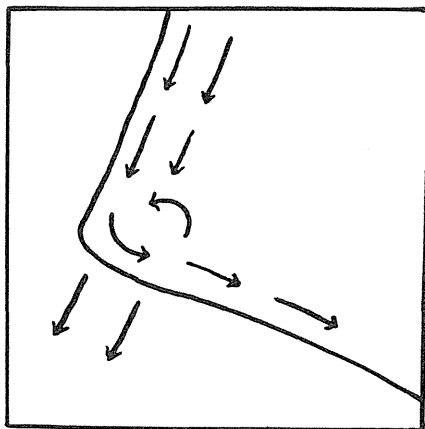
3. Kortet fig. 5. Kysttræk over en smal front, næsten alle fuglene fløj videre i ØSØ retning langs kysten. Iagttaget 29. september (vind SSØ/3).

4. Kortet fig. 6. Kysttræk over en temmelig bred front fra ØSØ; de fleste fugle drejede mod NNØ eller NØ da de nåede hukket. Dette træk blev iagttaget 22., 23., 26., 28. september og 1. oktober, hvor der var temmelig stærk vind fra vest til nord. Nogle af disse dage sås det ganske tydeligt, at fuglene fløj i 1—2 km store cirkler og to eller tre gange passerede observatørerne, men med undtagelse af 2. september (hvor der er taget hensyn dertil ved beregningen af de samlede antal) formodes det, at dette kun gjaldt et forholdsvis lille antal fugle.

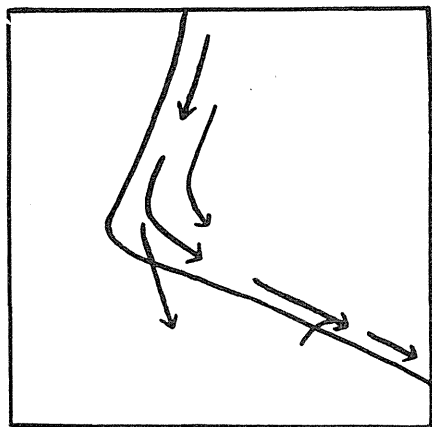
Det fremgår tydeligt af denne oversigt samt af tabel 1, at vindstyrken og vindretningen er uhyre vigtige for bestemmelsen af fuglenes trækbevægelser. Korrelationen mellem de store træk og svag vindstyrke eller aftagende vindstyrke, fuglenes afhængighed af svag vindstyrke under udflyvningen over havet, og de langs kysten trækkende fugles tilbøjelighed til at flyve op mod vinden, fremgår med stor tydelighed. Vindens indflydelse blev yderligere fremhævet visse dage, når vindstyrke og vindretning varierede under vagten; ved disse lejligheder var

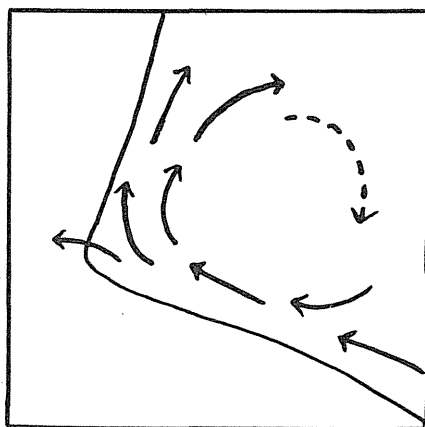
3

4

5

6

Fig. 3-6. Trækmonstre hos dagvandrerne ved Blåvandshuk. Nærmere forklaring gives i teksten p. 154.

Patterns of diurnal migration at Blåvandshuk; for further explanation see text p. 154.

det meget iøjnefaldende, at fuglene straks reagerede som følge af de ændrede vindforhold.

Trækket 18. september var exceptionelt, idet der kom fugle langs kysterne både fra NNØ og ØSØ, og idet nogle Bogfinker (*Fringilla coelebs*) fløj ud over havet i VSV og SSV til trods for at der blæste vestlige vinde med vindstyrke omkring 6. Dette træks særlige karakter, og det forhold at det fandt sted

sent på formiddagen (se nedenfor) kan måske tilskrives vindens pludselige aftagen morgenen efter en lang periode med meget ugunstigt vejr, som kulminerede med en usædvanlig hård blæst den foregående dag.

De observationer, der blev gjort øst og sydøst for Blåvandshuk, var ikke tilstrækkelig grundige til, at man tør vove at fremsætte en fulgyldig fortolkning af disse træk. Men det forekommer usandsynligt, at nordvesttrækket ved Blåvandshuk (kort 6) havde sin oprindelse mere end nogle få kilometer borte langs kysten. Sandsynligvis har fuglene trukket inde i landet i sydlig retning på disse dage, indtil de nåede kysten, som på dette sted skærer deres rute. Der blæste en stærk vestlig eller nordvestlig vind, og det formodes, at fuglene drejede mod nordvest op mod vinden og således kom til Blåvandshuk. På basis af denne hypotese kan man undertiden tilskrive de i tabel 1 angivne hovedtrækretninger rent lokale forhold, således at de er uden større betydning for forståelsen af trækket over et større område.

Det bemærkes ligeledes, at en sammenligning i enkeltheder af samtidige iagttagelser gjort minut for minut på nærliggende observationspunkter viser, at kun en forholdsvis lille del af de fugle, der passerede indenfor synsvidde af en bestemt observationspost virkelig blev iagttaget og meldt. På steder som Blåvandshuk, hvor de fysiografiske forhold bevirker, at de trækende fugle kun er svagt koncentreret, er omhyggelige og koordinerede observationer nødvendige, for at man kan opnå mere end et subjektivt skøn over det træk, der virkelig foregår. Disse betragtninger retfærdiggør, at vi brugte faste to timers vagter for at konstatere trækket ved Blåvandshuk, som i hvert tilfælde ikke nogen dag vedvarede med fuld styrke i mere end fire timer. Det må dog ikke destomindre udtrykkelig fremhæves, at til trods for alt, hvad der blev gjort med de forhåndenværende observatører, kan optællingerne kun være et temmeligt groft udtryk for trækintensiteten.

På gode trækdage sås fuglene i reglen først trække kort efter dag gry, og der vedblev at komme en del i løbet af to til fire timer. Den vigtigste undtagelse herfra var 18. september, da trækket af Engpiber (*Anthus pratensis*) var størst mellem kl. 10 og 11.30, og hovedtrækket af Bogfinke endnu senere,

Tabel 1. Daglige optællinger af udvalgte dagtrækkende småfugle og rovfugle i 2-timers perioder.
Counts of selected diurnally-migrating passerines and hawks in two-hour periods each day.

Dato (Date)	September																														Oktober		Ialt Total	
	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2									
<i>Accipiter nisus</i>	7					4								5	1			2		1		4		2	1									27
<i>Hirundo rustica</i>	278					10						15				4						1												308
<i>Prunella modularis</i>	6											41			2			2			12			1		14							78	
<i>Anthus pratensis</i>	29					12	109				327	16055		176	151	47	35	220	50	806	1833	15	53	12000	31918									
<i>A. trivialis</i>		2				4	2					56			4					5	1												74	
<i>Motacilla alba</i>	16					6	4					12		3	1	2		4		11	2		1		2	64							64	
<i>Carduelis spinus</i>														1				2		202	293		157	8	663									
<i>C. cannabina</i>	122					109	263				22	476		227	256	26	320		820	26		207	30	2904										
<i>C. flavirostris</i>												16			45			24		93						178								
<i>Fringilla coelebs</i>	12					5	43				1049	1487		316	1677	26		90	1400	5300		348		7000	29391									
<i>F. montifringilla</i>												37		57	44		11	5800	4400		289													
<i>Emberiza citrinella</i>	15						2					21			4		5		22	6		2			106									
Andre arter (Other species) .	34					15	46				1	45		199	49	6	27		261	145	5	51	327	1211										
Ialt (Total)	519	2	0	0	0	151	483	0	0	0	1399	18261	0	0	984	2238	107	35	707	50	9433	12011	20	1111	19411	66922								
Fremherskende trækretning (Predominant direction(s) of departure)	ESE	S					ESE	SSE				SSW	ESE	WSW		NE	NNE			NNE		NNE	ESE		NNE	SSW								
Vindretning (Wind direction)	NE	SSW	SW	SSW	WSW	W	S	SSW	SSW	W	WNW	WSW	SSE	WSW	N	NW	S	S	W	WNW	WNW	SSE	WNW	NW	S									
Vindstyrke (Wind speed; Beaufort scale)	1	3	5	6	3	3	2	4	4	8	6	1	4	6	2	5	5	5	4	6	3	3	7	5	1									
Skydække i ottendedele (Cloud in eighths)	3	8	5	6	4	3	7	8	8	4	3	3	7	5	5	2	8	7	3	7	7	5	4	3	5									
Sigtbarhed (antal km, hvis under 17 km) (Visibility; Kilometres if under 17 km)	6	16	+	14	+	+	+	16	10	16	+	+	16	+	+	+	16	15	8	16	+	+	+	+	+									

mellem kl. 11.15 og kl. 13. Det var netop den morgen, da vinden i løbet af få timer tog af fra storm til svag kuling.

Under overskriften »Andre arter« i tabel 1 er opført 35 arter, som sås uregelmæssigt eller i meget ringe antal, og et par fugle, hvis kaldetone observatørerne ikke kendte, og som ikke kunne bestemmes. Nogle af de sjældnere af disse fugle nævnes nedenfor (p. 169). Andre bemærkelsesværdige forekomster var Hortulan (*Emberiza hortulana*), hvoraf sås 15 den 8. september, 1 den 13. september og 12 »sandsynlige« den 14.; Korsnæb (*Loxia sp.*) den 19. og 28. september; 1 Bjerglærke (*Eremophila alpestris*) den 2. oktober; Laplandsværpling (*Calcarius lapponicus*) den 19. september (1), den 22. (1), og den 2. oktober (5); og rovfugle, deriblandt Duehøg (*Accipiter gentilis*), Rørhøg (*Circus aeruginosus*), Låddenbenet Musvåge (*Buteo lagopus*) og Vandrefalk (*Falco peregrinus*).

Småfugletræk om natten.

Der blev foretaget en daglig optælling af alle arter indenfor 1 kvadratkilometer ved Hukket. Dette område blev valgt således, at det omfattede al den bevoksning, hvori de små nattrækkende fugle søgte tilflugt, og der var her en betydelig koncentration af disse fugle. De daglige optællinger af 18 af de mere talrige arter er opført i tabel 2; det ses, at antallet af de tilstedeværende fugle og arter varierede ikke så lidt, og at et stort træk af nattrækkere undertiden faldt sammen med et stort træk af dagtrækkere. Det er sandsynligt, at den største koncentration af nattrækkere fandt sted 6. september, den dag da observatørerne ankom til Blåvandshuk og kun havde mulighed for at gøre observationer i en halv time og oven i købet kun i en ringe del af observationsområdet.

De fleste nattrækkere sås raste i buske eller træer, men nogle dage gik fugletrækket jævnt hele dagen igennem, og antallet af de enkelte arter, der var til stede i området, skiftede stadigt. Dette var især tydeligt 7. og 8. september, da Stenpikker (*Oe. oenanthe*), Bynkefugl (*Saxicola rubetra*), Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus*), og Tornsanger (*Sylvia*

Tabel 2. Daglige optællinger af udvalgte nattrækkende småfugle.
(Daily census of selected night migrating passerines.)

Dato (Date)	September																														Okt.	
	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2					
<i>Troglodytes troglodytes</i>																		2			2		1	5	2	1	15					
<i>Turdus ericetorum</i>		1				1								1	15	3	1	20	20	3	1		1	300	550	15	20	50				
<i>T. musicus</i>														1									25	20	1	3	15					
<i>T. torquatus</i>														3				8	4				3				2	4				
<i>Oenanthe oenanthe</i>		9	12	2	4	2	3	10	12	4	4	8	30	12	7	6	7			5	4		2	10	1	1	2					
<i>Saxicola rubetra</i>	*	15	8	8	8	8	7	7	2	3	1		3	10	4	2	2	3			1	1										
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	3	12	12	3	2	2	1	1					4	13	4	1	15	3				2	1	6	1	1	3	6				
<i>Luscinia svecica</i>	1	2	4	1	1																		1				1					
<i>Erithacus rubecula</i>	1	4	4	1	2	1	1	3	1				3	11	1	2	70	8	3	3		1	2	4	2	4	20					
<i>Sylvia atricapilla</i>	1	1	1						1		1		1	4	2	1				2			2	1			3	3				
<i>S. borin</i>	5	3	10	4	2	2		6	3	1	1	1	2	8	2	1	3			2	1		3				2					
<i>S. communis</i>	1	12	11	6	2	3	1	6		1	1	1	4	7	1		4	1														
<i>S. curruca</i>		1						2									3	1														
<i>Phylloscopus trochilus</i>	4	5	2		2	2	2						2	3																		
<i>Ph. collybita</i>			1							1		1	3	3		1							2	1								
<i>Phylloscopus sp.</i>	20	10	8	2	2			3				1	1	3	1		5									1	1					
<i>Regulus regulus</i>								2	2	2	1	1	3				35	6	5		1		3	25	3		6	25				
<i>Muscicapa striata</i>	3	6	3		1							3	1		1	1																
<i>M. hypoleuca</i>	12	3	5	2	2	1	1	5	1			2	6	3									1				1					
Vejrforhold kl. 3, G. M. T. (Weather at 0300 hours G. M. T.)																																
Vindretning (Wind direction)	ENE	SSE		SSW	SW	SSW	WSW	W	SW	SW	SW	WSW	W	W	SSE	WSW	NNW	NNW	SSW	SSW	W	WNW	WNW	S	WNW	NW	SE					
Vindstyrke (Wind strength)	2	1	0	4	4	6	3	4	3	3	4	9	7	1	4	6	1	5	3	4	4	5	5	2	7	4	1					
Skydække (Cloud)	8	8	4	8	6	6	3	4	7	7	6	6	7	4	7	6	8	4	6	8	3	3	4	0	2	3	8					

* Mange (Many).

communis) stadig ankom fra nord, gjorde ophold en time eller to og så drog videre mod øst, idet de fløj fra en busk til en anden. Sangdrossel (*Turdus ericetorum*), observeret 28. og 29. sept., sås ligeledes trækkende lige igennem området i følge med dagtrækkende finker. Disse træk bør dog, selv om de var kraftige og målbevidste, ikke anses for dagtræk, da de sandsynligvis bestod af fugle, som havde gjort holdt ved daggry i det ugunstige klitterræn og fortsatte i mere langsomt tempo i samme retning for at finde bedre rastpladser. Tidligt om morgenen kunne man ofte se fugle flyve ned højt oppe fra og søge ly i småbevoksninger, og deres fortsatte bevægelser i løbet af dagen gav en formodning om trækretningen (i reglen langs kysten i ØSØ retning).

Notater om nattrækkere fra andre steder langs kysten bekræfter tilstedeværelsen af en koncentration ved hukket, og et besøg på det yderste punkt på Skallingen 22. september viste en koncentration af Rødhals (*Erithacus rubecula*) tilligemed nogle Gærdesmutter (*Troglodytes troglodytes*) og en Blåhals (*Luscinia svecica*). Det var sandsynligvis fugle, som havde fortsat deres rejse langs kysten om dagen. I det store og hele stemmer observationerne fra andre stationer godt med dem fra optællingsområdet, og 22. september afgiver et godt eksempel herpå. Foruden den lokale koncentration på spidsen af Skallingen sås mange Rødhalse og forskellige sangere, blandt andet en eller flere Gærdesangere (*Sylvia curruca*) ved landsbyen Blåvand den samme dag. Disse yderligere observationer synes at tyde på, at optællingerne ved selve Blåvandshuk kan anses som repræsentativt for antallet af nattrækkende småfugle.

De mest interessante nattrækkere, iagttaget udenfor optællingsområdet, var Blåhalsene, der blev set fire gange. Arter set ved hukket omfatter enkelte Vende-hals (*Jynx torquilla*), den 6., 8. og 9. september; Sort Rødstjert (*Phoenicurus ochruros*) den 7., 19. og 25.–26. september; Høgesanger (*Sylvia nisoria*) den 8.–9., 14. og 28. september, samt en Hvidhalset Fluesnapper (*Muscicapa albicollis*) den 6. september.

Fig. 7. Blåvand Fyr. *Blåvand Lighthouse.*

Sammenligning med andre fuglestationer.

En af hovedgrundene til at oprette en midlertidig fuglestation ved Blåvandshuk var at skaffe detaljerede oplysninger om fugletrækket til sammenligning med de resultater, der var opnået på andre stationer i Nordvest-Europa. Skønt hovedformålet med nærværende afhandling er at meddele de gjorte observationer, kan en rent foreløbig sammenligning med resultater fra andre steder i Skandinavien mulig være af interesse, da man derigennem kan få noget at vide om oprindelsen og karakteren af de trækbevægelser, der ses ved Blåvandshuk.

Dag- og nattrækkere er behandlet hver for sig, da resultaterne fra 1954 viser et yderst forskelligt træk mønster for disse.

Dagtrækkere.

En sammenligning af resultaterne fra Blåvandshuk (tabel 1), Eigvaag i Sydnorge (tabel 3) og Falsterbo i Sydsverige (tabel 4), der venligst er stillet til rådighed af resp. M. K. SWALES og T. MALMBERG, viser stor overensstemmelse mellem de

tre stationer. Der er en tydelig tendens til, at tidspunkterne for maksimalt træk og for manglende træk falder sammen.

De talrigste arter ved Blåvandshuk var imidlertid Engpiber, Bogfinker og Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla*), de samme arter som i Norge, men forskellige fra de i Sverige forekommende. Denne korrelation mellem Vestjylland og Sydnorge bestyrkes yderligere derved, at for hver art synes de store antal ved Eigvaag at følges af en forøgelse i antal af en lignende størrelsesorden ved Blåvandshuk en, to eller tre dage senere (hvor der var mulighed for træk). En sådan korrelation findes imidlertid ikke mellem Falsterbo og Blåvandshuk. Dominansen af arter som Stær (*Sturnus vulgaris*), Skovpiber (*Anthus trivialis*), Gul Vipstjert (*Motacilla flava*), Landsvale (*Hirundo rustica*) og rovfugle ved førstnævnte station står i skarp modsætning til deres relativt sjældne forekomst ved Blåvandshuk. Dette tyder på, at hovedtrækket langs Jyllands vestkyst i september 1954 snarere havde sin oprindelse i Norge end i Sverige.

Nattrækkere.

De nattrækkende fugles bevægelser frembyder et mere kompliceret billede, og det er vanskeligt at drage sammenligninger mellem de tre stationer. »Bølgerne« af nattrækkerne synes at være foregået over et meget mindre geografisk område end bølgerne af dagtrækkerne, og at have omfattet flere forskellige arter, der kom fra mere vidtsprede områder. Dette fremgår med særlig stor tydelighed af optegnelserne mellem 6. og 8. september. Trækket gennem Skandinavien synes at stamme fra en »afdrift« af fugle af en østligere oprindelse tværs over Østersøen den 5. september, næste dag efterfulgt af en endnu større afdrift mod vest til Danmark, der medførte en stor invasion både ved Falsterbo og Blåvandshuk. Der vedblev at komme store mængder af nattrækkere ved Blåvandshuk 7. og 8. september, og disse træk, der ikke gik over Falsterbo, skyldtes muligvis et direkte sydgående træk gennem Danmark. Forekomsten på dette tidspunkt af fugle som Sydlig Blåhals (*Luscinia svecica cyanecula*), Hvidhalset Fluesnapper (*Muscicapa albicollis*), Vende-hals (*Jynx torquilla*), Husrødstjert (*Phoenicurus ochruros*), Høgesanger (*Sylvia nisoria*) og de

Tabel 3. Daglige optællinger af udvalgte sydøsttrækkende arter ved Eigvåg (Lista), Syd norge.
(Daily counts of selected species departing S.E. at Eigvåg (Lista), South Norway).

Dato (Date)	September																			Oktober	
	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2
<i>Carduelis spinus</i>	—	—	13	—	—	—	—	—	—	118	353	325	—	—	271	41	45	—	68	85	1696
<i>Fringilla coelebs</i>	36	—	927	—	52	—	169	2276	—	1265	4950	3600	—	—	171	35	77	—	38	90	700
<i>F. montifringilla</i>	7	—	9	—	—	—	1	12	—	46	1850	2200	—	—	44	5	7	—	24	238	4850
<i>Anthus pratensis</i>	692	10	78	—	—	—	34	205	—	113	518	95	—	—	18	3	1	—	—	18	118
<i>Hirundo rustica</i>	—	—	3	—	—	—	—	112	—	6	729	19	2	—	2	—	—	—	7	—	—

Tabel 4. Daglige optællinger af udvalgte WSW-trækkende arter ved Falsterbo, Sydsverige.
(Daily counts of selected species departing W.S.W. at Falsterbo, South Sweden.)

Dato (Date)	September																			Oktober
	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1
<i>Sturnus vulgaris</i>	173	11	1100	312	—	—	103	540	1000	—	32	246	683	30	52	250	400	148	10	370
<i>Carduelis spinus</i>	—	—	—	—	—	—	72	11	—	—	—	72	63	—	46	2	22	325	—	212
<i>Fringilla coelebs</i>	—	—	—	—	—	—	—	12419	1805	—	3	2000	3760	—	4100	745	10700	5300	—	3945
<i>F. montifringilla</i>	—	—	—	—	—	—	—	669	321	—	—	175	377	—	300	8	34	424	—	124
<i>Anthus trivialis</i>	784	284	3736	136	—	—	166	645	131	—	16	238	117	—	9	7	32	28	7	8
<i>A. pratensis</i>	—	—	192	63	—	—	12	689	76	—	53	774	635	9	93	8	64	18	—	27
<i>Motacilla flava</i>	745	408	611	47	—	—	20	129	54	—	2	7	75	—	—	—	1	—	—	—
<i>M. alba</i>	10	14	32	43	—	—	4	221	275	—	50	39	15	—	8	3	2	3	—	2
<i>Hirundo rustica</i>	118	385	903	391	11	—	14	853	2000	59	365	701	639	4169	575	53	247	1936	12	345
<i>Buteo buteo</i>	4	56	359	9	—	—	—	4030	169	—	70	1062	26	—	393	—	4700	238	—	829

grå og brune *Phylloscopus* arter, nævnt p. 172, som sandsynligvis blev drevet over Østersøen den 5. september, er særdeles interessant, fordi de optrådte i selskab med mere typiske skandinaviske ynglefugle, af hvilke nogle (i det mindste i de sidste etaper af trækket) kan have været af norsk oprindelse.

Efter denne periode synes det, som om de fleste store nattræk er udgået fra Norge, og at fuglene er fløjet til Danmark under en frontpassage med vestlig vind. Dette gælder især de fugle, der kom 18. september, hvor der målttes vindstyrke 7, vestlig vind (observationen af Grønlandsk Stenpikker (*Oe. oenanthe leucorroha*) denne dag er interessant, når den sammenlignes med nylige iagttagelser af denne race i Sydvestnorge om efteråret), samt dem, der kom 22. september. På denne sidste dag kom en Sibirisk Gærdesanger (*Sylvia curruca blythi*) til Blåvandshuk efter at et afdriftstræk af denne race var kommet til Shetlandsøerne den foregående dag. Det forhold, at den ankom sammen med store mængder af Rødkælke, er endnu et godt eksempel på den ovenfor omtalte mangeartede sammensætning af flokkene. Pladsen tillader ikke en mere detaljeret diskussion af sådanne korrelationer her, men man må håbe, at dette emne senere vil blive uddybet.

Fugle set ved kysten.

Det var egentlig ikke vores hensigt under dette første besøg i Vestjylland at foretage indgående studier af havfugletrækket, men observationerne de første to dage viste, at der var et ikke ringe træk af visse arter. Vi opholdt os derfor hver dag nogle timer i klitterne for at studere disse fugles flugttretning. Det var dog ikke muligt at drage sammenligninger dag for dag, da den stærke pålandsvind ofte gjorde observationerne vanskelige eller endog umulige.

Observationerne blev gjort to forskellige steder, for det meste fra et højtliggende punkt »C« i klitterne ca. 800 m nord for fyrtårnet lige ud for det sted, hvor revet støder sammen med kysten (fig. 2), og fra klitterne 300 m øst for fyrtårnet (»B«). Vi holdt undertiden vagt samtidig på disse to lokaliteter, og ved disse lejligheder var det muligt at afgøre, om havfuglene fulgte kysten rundt om hjørnet eller fløj ud over havet, når de

nåede dette punkt. Tabel 5 giver det anslåede daglige totalantal af de arter, der trak i de største antal, og også det samlede antal timer, hvori der blev holdt vagt hver dag ved havet. I hvert enkelt tilfælde, hvor der samtidig blev holdt vagt på nord- og østkysten, er der taget hensyn til den mulighed, at de samme fugle måske blev iagttaget to gange, og man har forsøgt at undgå fordobling ved udarbejdelsen af tabel 5. Det bemærkes, at de korte vagter den 16., 24. og 27. september skyldtes de vanskelige observationsforhold i den orkanagtige blæst. Men bortset fra den sidste morgen holdt vi vagt ved havet mindst en time hver dag.

Af praktiske grunde vil vi betragte havfugletrækket i grupper. Først Lommerne (*Colymbus*). Tallene viser, at trækket var størst den 18., 19. og 30. september. Disse tilsyneladende højdepunkter må muligvis tilskrives vejrforholdene, idet den 18. og 19. september var de første dage med forholdsvis stille vejr efter en lang periode med blæsevejr, og det store træk, der blev observeret 30. september kom næsten i løbet af en time om aftenen, da vinden tog af efter at have blæst med styrke 7 (Beauforts skala) tidligere på dagen. Kun een Lom blev set i løbet af en time om formiddagen sammenlignet med 53 i løbet af en time fra kl. 17. Tallene viser imidlertid i det store og hele, at der var et stadigt træk af Lommer forbi Blåvandshuk i hele september måned. Fuglene fløj praktisk talt alle i sydlig retning, og når de nåede hukket, fløj de fleste til havs langs revet. De fleste af de fugle, som kunne bestemmes til art, var Sortstrubet Lom (*C. arcticus*), men vi så Islom (*C. immer*) 17 gange og Rødstrubet Lom (*C. stellatus*) 78 gange, sidstnævnte var ligeså talrige eller endnu talrigere end de Sortstrubede Lommer i den første del af september, men kunne ikke så ofte identificeres i den sidste del af måneden.

Det store træk af Suler (*Morus bassanus*) som åbenbart aldrig tidligere har været iagttaget¹⁾, faldt sammen med en lang periode med sydvestlig vind fra 9. til 13. september. Et andet stort træk et par dage senere i forbindelse med stærk sydvestlig blæst og en umiddelbar nedgang i antallet derefter, da vinden svingede tilbage til nord, lader formode, at mange af disse

¹⁾ Se dog B. BENZON, D.O.F.T. 44, 1950, p. 52-53. (Red.)

Tabel 5. Anslået samlet træk af havfugle hoved-
(Estimated total passage of sea-birds,

Dato (Date) Vagtens længde (timer) (Length watch (hrs.))	September							
	8 3	9 2	10 3 ¹ / ₄	11 3 ¹ / ₂	12 7	13 4 ³ / ₄	14 1	15 3
Ialt (Total) <i>Colymbus</i> spp.....	6	13	10	8	11	7	5	3
<i>Morus bassanus</i>	3	20	40	150	338	83	20	160
<i>Melanitta fusca</i>	2	1	—	2	5	11	—	—
<i>M. nigra</i>	150	300	300	60	314	55	170	500
<i>Somateria mollissima</i>	1	1	5	—	—	—	—	—
<i>Mergus serrator</i>	6	20	—	6	3	2	—	1
<i>Anser</i> spp.....	—	—	—	—	4	—	—	35
<i>A. anser</i>	—	—	—	—	—	8	—	—
<i>Branta bernicla</i>	—	40	—	—	—	84	70	—
<i>Haematopus ostralegus</i>	300	150	20	20	127	20	100	2
<i>Charadrius hiaticula</i>	50	25	10	10	48	24	40	—
<i>Sq. squatarola</i>	—	—	1	1	3	2	5	—
<i>Arenaria interpres</i>	6	2	—	—	3	2	2	—
<i>Limosa lapponica</i>	10	31	42	10	—	12	5	—
<i>Calidris canutus</i>	10	15	3	—	5	17	13	—
<i>C. alpina</i>	65	65	65	20	10	53	164	250
<i>Crocethia alba</i>	30	5	40	70	194	40	50	40
Ialt (Total) <i>Stercorarius</i> spp.....	5	6	10	7	20	1	1	2
<i>Larus marinus</i>	×	×	100	×	150	250	150	×
<i>Larus fuscus subsp.</i>	×	×	250	×	1100	400	100	100
<i>L. argentatus</i>	×	×	90	×	150	66	40	15
<i>L. canus</i>	20	×	50	×	50	30	20	12
<i>L. ridibundus</i>	15	×	×	20	×	10	5	2
<i>Rissa tridactyla</i>	1	—	12	2	—	1	—	2
<i>Sterna hirundo/paradisaea</i>	26	110	40	10	147	14	5	20
<i>S. sandvicensis</i> (7th 500).....	200	200	55	30	22	6	22	14

× Til stede, ikke talt, ingen nævneværdig forandring i antallet.

fugle fouragerede tæt ved Jyllands kyst tidligt i september og blev drevet over mod en lækyst. Derfra kæmpede de sig på tværs af vinden forbi Blåvandshuk i nordvestlig retning. Det tredje meget mindre træk den 12. og 17. resp. den 20. og 21. sept. fandt også sted med sydvestlig vind, men under dette fløj nogle af Sulerne mod sydvest. Af andre arter, der blev ført ind på kysten af pålandsvinden kan nævnes Stor Stormsvaler (*Oceanodroma leucorhoa*), 1 den 19. september og 2 den 21. september, og nogle Skraaper (*Puffinus puffinus*) den 21. og 25. september.

Sortand (*Melanitta nigra*) passerede Blåvandshuk i stort antal i hele september måned. Ofte kunne nogle ses fouragere tæt uden for kysten, og det er muligt, at en del af trækket bestod af fugle, der fløj fra den ene fourageplads til den anden.

sagelig på basis af observationer ved havet.
compiled principally from sea-watches).

September															Oktober	
16 ¾	17 3½	18 2	19 2¾	20 2	21 4¾	22 1	23 1	24 ½	25 2½	26 1½	27 ½	28 1	29 1½	30 2	1 1	2 ½
7	4	23	50	6	29	7	18	—	15	2	1	8	11	54	14	11
—	80	95	2	—	12	17	2	—	—	1	1	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	6	2	—	2	—	—
150	512	700	450	186	290	55	65	135	500	60	40	150	90	90	35	350
—	—	—	8	11	1	25	—	—	2	—	—	—	1	4	—	—
—	—	13	11	4	5	1	4	—	—	—	—	2	1	—	—	—
—	—	75	25	—	4	15	2	—	—	—	—	8	—	—	—	10
—	—	52	42	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	38	—	—	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	161	230	65	35	88	20	10	4	15	10	4	10	3	9	2	2
8	8	24	15	6	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	24	15	9	1	4	—	5	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	6	11	16	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	45	4	200	45	40	12	—	—	2	10	—	—	—	3	—	—
25	130	200	60	50	70	15	17	5	40	30	30	12	12	20	17	11
—	10	21	1	1	5	—	3	—	2	—	—	—	—	1	—	—
100	×	150	75	×	150	30	×	×	100	150	×	50	×	60	40	×
140	300	400	100	55	200	30	×	×	70	60	×	30	—	—	—	—
20	×	×	100	150	×	250	50	×	200	60	×	150	100	250	50	×
5	×	150	30	15	25	160	60	15	19	25	×	30	50	60	21	×
5	5	30	10	12	4	7	6	20	20	1	7	5	5	5	2	3
—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—
6	88	40	10	6	5	2	—	—	—	—	—	10	—	1	—	—
1	8	50	30	15	55	4	—	20	3	2	4	7	6	—	2	3

× Present, not counted, no significant change in numbers.

Men de fugle, der blev iagttaget fra kysten nord for fyrtårnet (kyst C) og de, der sås fra kysten øst for fyrtårnet (kyst B) fløj til stadighed til havs i to helt bestemte retninger på en måde, der tydede på træk. Sortænder, der blev set fra kyst C fulgte enten revet mod syd eller fløj langs kysten eller ud over havet mod nordvest. Det første træk antoges at gå mod syd, de to sidstnævnte begge mod nord. Ved kyst B gik de enten langs kysten mod øst eller vest langs revlen, der på dette sted løber parallelt med stranden, og de, der fløj mod vest var de fugle, der gik mod nordvest ved kyst C.

Vi iagttog retningen under mange vagter og noterede den ned for hver eneste fugl, og det syntes som om trækmønstret ændredes i midten af september.

Flyveretning:	Kyst C		Kyst B	
	Syd	Nord	Øst	Vest
Før 18. sept.	186	725	177	333
	20.5 ⁰ / ₀	79.5 ⁰ / ₀	34.7 ⁰ / ₀	65.3 ⁰ / ₀
Efter 18. sept.	634	193	8	199
	76.7 ⁰ / ₀	23.3 ⁰ / ₀	3.9 ⁰ / ₀	96.1 ⁰ / ₀

Disse tal antyder en større variation end der virkelig var, fordi observationsposterne på kyst C ikke alle lå i samme afstand fra hukket, således at nogle nordgående træk kan være undgået observatørerne, og fordi tallene for kyst B, især efter 18. september, er baserede på en kort observationsperiode. Men analysen viser dog, at mange Sortænder, som tilbringer eftersommeren i danske farvande, indbefattet dem i det nordlige Vadehav, kan trække mod syd eller nordvest tidligt på efteråret.

Vi så flere gange trækkende gæs. Knortegæs (*Branta bernicla*) syntes at følge kystlinien, runde hukket og fortsætte mod øst. Grågæssene (*Anser anser*) og også nogle Kortnæbbet Gås (*Anser brachyrhynchus*) fulgte ikke altid kysten, idet nogle fortsatte mod syd langs revet, og nogle fløj højt og gik lige ud over havet tværs over kyst B, hvorsomhelst de mødte den. På vindstille dage syntes gæssene altid at flyve i meget større højde end ellers. Der var kun få dage, hvor vi ikke så trækkende ænder; de arter, det drejede sig om, er nævnt i appendix I.

De fleste vadere fulgte kysten rundt om Hukket og fortsatte i østlig retning langs kyst B. Men i godt vejr var der en stor del af dem, især de større arter og særlig de fleste af Strandskaderne (*Haematopus ostralegus*), der fløj direkte ud over havet syd for spidsen af Blåvandshuk. Dette sås selv i stærk blæst, og især d. 17. september var det forbavsende at se Strandskaderne og selv Sandløbere (*Crocethia alba*) flyve lige til havs, uden at følge revet, lige op i vinden, der blæste med styrke 7. Mange arter af vadefugle sås trække forbi Blåvandshuk, de mere talrige er opført i tabellen ovenfor, og de andre er nævnt i appendixet. Ingen fugle fløj mod nord. Forskellige arter, som kun sås ved kysten i ringe antal, fouragerede på de udstrakte fersk- og saltvands marskområder sydøst for landsbyen Blåvand, og disse fugle, f. eks. Brushøns og forskel-

lige Klirer, kan have trukket om natten og derfor undgået observatøernes opmærksomhed ved kysten. En del vaderarter hørtes om natten ved fyrtårnet, og 3 Ryler (*Calidris alpina*), 1 Islandsk Ryle (*C. canutus*) og 3 Lille Kobbersnepe (*Limosa lapponica*) faldt ved fyret først i september.

Trækintensiteten for terner og måger fremgår af tabellen. I det store og hele fulgte de kysten, men i stærk blæst undgik de Hukket ved at flyve ind i landet over klitterne fra kyst A til kyst B. Terner, især Splitterne (*Sterna sandvicencis*) var talrigst først i september og aftog hurtigt i antal, skønt trækket ikke var forbi i begyndelsen af oktober. Splitterterner hørtes trække om natten. Mange af mågerne fløj tydeligt til og fra en rastplads forbi Blåvandshuk, men de varierende antal opført i tabellen og den kendsgerning, at racer af Sildemåge (*Larus fuscus*) og Sølvmåge (*L. argentatus*) undertiden kunne skelnes på dage med forøget træk (12., 21., 28. og 29. september) viste, at der også foregik træk. Store antal af kjoever sås de dage, hvor trækket af måger og terner var størst, men aftog efterhånden som ternetrækket mindskedes. Fire arter af kjoever kunne identificeres, Storkjove (*Stercorarius skua*) den 25. sept., Mellemkjove (*S. pomarinus*) den 15. og 18. sept., Lille Kjove (*S. longicaudus*) den 8. og 9. sept., resten var Almindelig Kjove (*S. parasiticus*) eller var ubestemmelige.

Foruden disse fugle trak mange andre langs kysten forbi Blåvandshuk. Pladsen tillader ikke en udførlig omtale af disse, men de er opført efter art i appendix I. Forhåbentlig fremgår det af ovennævnte udvalgte observationer, at iagttagelser på Jyllands vestligste punkt er umagen værd, og det må håbes at fremtidige ekspeditioner vil vie dem større opmærksomhed.

Bestemmelse af sjældnere arter.

Islom (*Colymbus immer*). Denne art sås med sikkerhed 11 dage; 4 observeredes den 25. sept., 2 den 7., 9. og 23. sept. og 1 de 7 andre dage, den sidste den 28. sept. Alle blev de nøje iagttaget gennem teleskop. De fleste af dem var endnu i sommerdragt, også en, som vi så fiske tæt ved kysten den 25. sept. De hvide mærker på siden af halsen på baggrund af det sorte hoved og halsen afgav tilstrækkelig tydeligt kendetegn til at bestemme disse fugle, når de fløj forbi langs revet. Når lyset var for svagt til, at man kunne se den hvide krave tilstrækkeligt tydeligt, var der andre karakterer, der kunne bruges til bestem-

melsen; blandt andet det meget kraftige hoved og hals og de brede vinger, det meget mørkt farvede hoved og hals, det kraftige næb og den stejle pande (når den kunne ses), og, sammenlignet med de to andre arter, den støtte, temmelig langsomme og tunge flugt. Fugle i vinterdragt kunne bestemmes ved den dybsorte farve af det tykke, kraftige hoved og halsen, den stejle pande og det kraftige næb. Alle de fugle, som kom tilstrækkelig nær til, at vi kunne studere dem i enkeltheder, havde grålig-hvidt, lige næb. Skønt vi fandt, at forskellene i form og flugt mellem denne art og de mindre Lommer var karakteristisk, efterhånden som vores erfaring blev større, var vi dog altid meget omhyggelige med artsbestemmelsen, og af 325 Lommer, som vi så, opførte vi de 135 som ubestemmelige til art. Det er derfor muligt, at antallet af Islommer, der passerede Blåvandshuk, i observationsperioderne var større end angivet.

Skråpe (*Puffinus puffinus*). En Skråpe sås flyve 600 m fra kysten fra kyst B kl. 12.50 den 21. sept. Den kom fra en zone med godt lys ind i et flimrende lys over havet. Medens den i det gode lys syntes ensfarvet mørkegrå på oversiden (men *ikke* sodfarvet eller sort), og skønt man ikke kunne se undersiden særlig godt, var denne dog lysere end oversiden. Imidlertid forekom hovedet at være ensfarvet uden nogen tydelig grænselinie mod det hvide, som ses så typisk på den Alm. Skråpe (*P. p. puffinus*). Vi kunne ikke se undersiden af vingerne, da fuglen ikke krængede, før den fløj ind i området med dårligt lys. Den fløj imidlertid på den for Skråper karakteristiske måde skiftevis med hurtige vingslag og glideflugt. Da de sydligere Skråper imidlertid sjældent ses i Danmark, og da observationsforholdene var dårlige, tør vi ikke bestemme denne fugl med sikkerhed, men alt tyder på, at det var en *P. p. mauretanicus* (lys fase). T. C. S.

Sodfarvet Skråpe (*Puffinus griseus*). Den 25. sept. kl. 17.35 sås en stor Skråpe flyve mod syd 500 m fra kyst C. Den blev iagttaget i det felt i kikkerten som en Sortand han, som vi kunne bruge som målestok både for størrelse og farve, idet Skråpens mørke farve både på over- og undersiden stod tydeligt frem selv i sammenligning med andens dybsorte farve. Den var af samme størrelse, eller ubetydeligt mindre end Sortanden, og i kroppens størrelse syntes den ganske lig denne. Dens størrelse, mørke farve og typiske Skråpeflugt lod ingen tvivl om, at det var en sodfarvet Skråpe. E. H., D. J., M. J. M. L.

Sule (*Morus bassanus*). Vi foretog to prøvetællinger for at se aldersfordelingen blandt Sulerne. Den 12. sept. taltes 46 voksne eller 4 års fugle, tilligemed 56 mørke, og den 16. sept. 38 gamle tilligemed 13 unge fugle. D. J., I. C. T. N.

Storkjove (*Stercorarius skua*). En Storkjove sås flyve mod syd ved spidsen af Blåvandshuk kl. 12.00 den 25. sept. Den blev først

identificeret ved den meget karakteristiske silhuet (Sølvmågestørrelse med meget bredere vinger og kortere hale) og tydelig ugleagtig flugt, med tunge og rullende bevægelser af vingerne, der blev ført fremad for hvert opadgående vingeslag i højere grad end selv hos de små kjøver. Senere kom den så nær som 1 km fra kysten, så det iøjnefaldende hvide felt på vingerne tydeligt sås. Vi iagttog den i kikkert og et $\times 25$ teleskop i fem minutter.

I. C. T. N.

Sildemåge-racer (*Larus fuscus*, subspecies.) Den 12. sept. kl. 7.00 sås en flok på ca. 40 Sildemåger på kyst C. Adskillige af dem var kendeligt mindre end de andre, og farven på oversiden varierede tydeligt. Ti var mørkegrå, 25 sorttryggede og 5 midt imellem. Enkelte andre gråryggede fugle sås i dagens løb, men størstedelen af dem kom ikke ned på jorden. En del andre varierende Sildemåger sås også senere.

Sølvmåge-racer (*Larus argentatus*, subspecies.) Sølvmåger med gule eller gul-orange farvede ben og/eller mørk overside sås den 12., 21., 28. og 29. sept.

E. T., D. J., I. C. T. N., T. C. S.

Toplærke (*Galerida cristata*). Toplærker, som ellers betragtes som udprægede standfugle, sås trække forbi fyrtårnet på fire forskellige dage. Der kom 3 fugle den 29. sept. og den 2. oktober, og 2 den 26. og 28. okt. De kendtes på deres på deres karakteristiske afrundede form, korte hale og brede vinger, og mærkelig katteagtig miavende fløjten.

D. J., I. C. T. N., J. F. M., K. B. R.

Grønlandsk Stenpikker (*Oe. oenanthe leucorrhoa*). Store Stenpikkere sås flere gange, og en gang, den 18. sept., var det muligt at få et objektivt skøn over størrelsen. Sent om morgenen iagttog vi en meget stor Stenpikker han fouragere sammen med en meget mindre Stenpikker og en Pomeransfugl (*Eudromias morinellus*). Hvad størrelse angik, lå den midt imellem disse to fugle, og to af observatørerne bestemte den uafhængigt af hinanden fejlagtigt ved første øjekast til en drossel. Sammenlignet med den typiske Stenpikker havde den en meget opret holdning, samt en tydelig hvid øjestríbe og meget stærkt farvet underside, orange på struben og hvid nedenunder. Alle tre observatører havde tidligere set denne race og havde da kunnet verificere bestemmelsen gennem de i fælder fangne fugle.

D. J., I. C. T. N., T. C. S.

Sydlig Blåhals (*Luscinia svecica cyanecula*). En hvidpletlet Blåhals han i udfarvet sommerdragt blev iagttaget i fem minutter nær ved Det Gule Hus ved Blåvandshuk den 6. sept. På 30 m afstand kunne vi meget tydeligt se en rent hvid plet i midten af det blå på struben og kunne derfor bestemme den til race. Ligesom hos de andre iagttagne Blåhalse, der alle var i vinterdragt, bemærkede vi en hvid øjestríbe og glimt af rødt strøg ved halens basis.

M. J. M. L., I. C. T. N., T. C. S.

Sibirisk Gærdesanger (*Sylvia curruca blythi*). En Gærdesanger blev fanget i fælde af I. C. T. N. og K. B. R. den 22. sept. kl. 16.30; den havde følgende vingeformel, målt på begge vinger:

1. håndsvingfjer: 2 mm længere end de store vingedækfjer;
2. håndsvingfjer 5,5 mm kortere end de store vingedækfjer;
3. håndsvingfjer = 4. = længst;
5. håndsvingfjer: 0.5 mm kortere end 4.;
6. håndsvingfjer: 2.5 mm kortere —
7. håndsvingfjer: 5 mm kortere —
8. håndsvingfjer: 7 mm kortere. —
- 3.-5. håndsvingfjer indskåret.

Håndsvingfjerene blev meget omhyggeligt undersøgt og viste ingen tegn på fældning. Iris var skiferbrun, benene mørkt skiferfarvet (næsten sorte). Halen var ikke aftrappet, og der var ingen brunrød farve på dækfjerene. Denne fugl blev senere genfanget og undersøgt af D. J., M. J. M. L., J. F. M. og T. C. S. uafhængigt af hinanden. Det bemærkes, at K. B. R. har et godt kendskab til denne race, da han har undersøgt adskillige fugle levende på fuglestationerne i Storbritannien. Der var to andre Gærdesangere i haven på det tidspunkt, da dette individ blev fanget i fælden, og mindst en til blev set i nærheden. Det er første gang, at den Sibiriske Gærdesanger er rapporteret fra Danmark. Det er interessant, at Sibirisk Gærdesanger den 21. og 22. sept. var både på Fair Isle og Shetland, og at der på dette tidspunkt var et udpræget træk af nattrækkende fugle ved Blåvandshuk.

Phylloscopus-arter. Indtil den 16. september var de fleste af de *Phylloscopus*-arter, som vi så, med undtagelse af 5 eller 6 grå og brune fugle set 7. sept., tydeligt grønne eller gule; deres kaldetone lød som et blødt *huit* og lignede Løvsangerens typiske kaldetone. Fra 18. sept. og senere sås flere varierende løvsangere, adskillige med kun svage kontrastfarver med brungule eller brunlige sider og med en kort enstavelses kaldetone *wit*. Den 18. september så vi i haven en udpræget grå fugl med tydeligt *blå*-grå overside og skulderparti. Identifikation i marken af disse sangere er vanskelig om efteråret, men vi mente, at mange af de senere fugle tilhørte en eller anden race af Gransanger.

Hvidhalset Fluesnapper (*Muscicapa albicollis*). Den 6. sept. kl. 19.30 så vi en fugl, der i det hele lignede en hun af en Broget Fluesnapper (*M. hypoleuca*), flyve omkring i haven ved Det Gule Hus i selskab med Brogede Fluesnappere. Denne fugl tiltrak sig vores opmærksomhed, da den syntes at have en usædvanlig mængde hvidt på vingerne, og denne karakter havde tidligere foranlediget en anden observatør, der så ud gennem et vindue i huset, til at bemærke, at der var en ikke helt almindelig Fluesnapper i haven. Da M. J. M. L. fulgte

efter fuglen, fik han et hastigt glimt af den, idet den fløj ind i et nåletræ. Han lagde mærke til, at den havde tydeligt hvid overgump. Han kunne ikke se, om fuglen havde en hvid krave, men nu havde vi set tilstrækkeligt til at kunne identificere den som en adult han af Hvidhalset Fluesnapper i vinterdragt.

Anthus-arter. Piberne var de talrigste fugle, der trak forbi Blåvandshuk. Skønt adskillige af dem blev set på jorden, fortsatte størstedelen dog deres flugt forbi Blåvandshuk, og det eneste vi kunne bestemme dem efter var størrelsen, formen, og navnlig deres stemme. Evnen til nøjagtig at huske kaldetoner fra den ene gang til den anden varierer temmelig meget hos de forskellige observatører, alt eftersom de har et godt øre og også om de har erfaring og øvelse. Nogle af observatørerne ved Blåvandshuk havde særlig studeret kaldetone hos de dagtrækkende fugle under tidligere ophold på begge sider af Nordsøen, og ligeledes under besøg på nogle af de omtalte arters ynglepladser. De mente, at de kendte mange af de mere almindelige fugles lokkeråb under flugten og også nogle af de sjældneres, og deres bestemmelser blev til stadighed kontrolleret gennem de mindre erfarne observatørers nyttige spørgen. Således var enhver bestemmelse af en sjælden fugl, der hovedsagelig var baseret på kaldetonen, ikke alene udtryk for en enkelt observatørs mening, ligegyldig hvor erfaren han måtte være, men støttede sig til de andre tilstedeværende observatørers dom, som kunne udtale, at kaldetonen virkelig afveg fra de mere almindelige arters kaldetone, som de kendte. I tilfælde af meningsforskel, medtog man ikke sådanne observationer.

Af de *Anthus*-arter, der her er tale om, var det vanskeligst at bestemme Markpiper (*Anthus campestris*), Rødstrubet Piber (*A. cervinus*) og Tundrapiper (*A. gustavi*). Engpiber, Skovpiber og Skærpiber er almindelige ynglefugle både i Storbritannien og Skandinavien, og deres bestemmelse vil ikke blive diskuteret.

Markpiper (*Anthus campestris*). Den 7. sept. sås en flyvende på ca. 30 m afstand. Det så ud til at være en stor slank Piber, meget lig en Vipstjert i formen, men noget mindre. Kaldetonen, som hørtes tydeligt flere gange, lød som et melodisk *tjiop*. (I. C. T. N., T. C. S.). 8. sept.: En slank Piber, der i det ydre lignede en Gul Vipstjert (*Motacilla flava*) fløj flere gange over klitterne under morgenvagten. Set nedefra syntes undersiden at være uden striber. Kaldetonerne *tjulk* og *tjop*, *tjop* lignede kaldetoner, vi havde hørt fra den fugl, vi så den 7. sept., men der hørtes også et mærkeligt *tsiuk*. M. J. M. C., T. C. S.

14. sept.: En stor lyst farvet Piber blev jaget op fra klitterne nær kyst A. Senere sås den på ret nært hold; den var på størrelse med en Vipstjert, havde samme holdning, ensfarvet lysebrun overside, lyst sandfarvet bryst og bug, en lys stribe på armsvingfjerene, en tydelig

hvid stribe over øjet. Halen var lang og smal og syntes at have mørke fjer i midten, og gulbrune og dernæst hvide ydre halefjer; disse sidste syntes mere fremtrædende end hos Engpiber. Kaldetonen lød som *tju-it*, en stigende, næsten fløjt lignende tone; og senere hørtes en anden kaldetone, der lød som *tsiip* eller *tjiip*. Under vagten den 14. sept. så vi en Markpiber flyve mod ØSØ sammen med tre mindre (Eng)Pibere. Den så tydeligt større, længere og slankere ud, og lignede i formen meget Gul Vipstjert, men var muligvis ikke helt så stor. Kaldetonen, der hørtes flere gange, var et klart, melodisk *tjiip* eller *tsiip*, der mindede om Gul Vipstjerts kaldetone, men med en helt anden intonation.

D. J., I. C. T. N., T. C. S.

Vi så senere mange andre Markpibere, og vi nedskrev lignende detaljerede beskrivelser. Ovennævnte beskrivelser er medtaget i nærværende afhandling, selvom Markpiberen ikke er nogen sjælden fugl i Danmark, fordi den er forholdsvis sjælden i England, og det er vigtigt at fremhæve, at vi gjorde meget omhyggelige notater om alle de ikke almindelige fugle, vi så, således at der kunne foreligge objektive standardbeskrivelser til brug ved sammenligninger, hvis vi skulle støde på virkelige sjældenheder, som ingen af os før havde set.

Rødstrubet Piber (*A. cervinus*). 8. sept.: To Pibere iagttaget under vagten afgav kaldetoner, som vi beskrev som *tsup* og *tiiz*. Den rene, melodiske *tsup*-tone var velkendt for en af observatørerne, som havde hørt den i Lapland på ynglepladsen, og den er karakteristisk for denne art; kombinationen med *tiiz*-tonen, der hørtes sammen med den, er typisk for denne art, (men den sidste tone alene kan føre til forveksling med Skovpiber).

D. J., I. C. T. N.

14. sept. Kl. 10.30 fløj en Piber lavt henover klitterne nordvest for fyret, medens den udstødte en melodisk, men skarp kaldetone *sup*, *sup*, *sup*, og et langt *skiiiz*. Idet den fløj forbi, sås tydeligt dens store lighed i bygning med en Engpiber og dens stærkt sribede overside (indbefattet overgumpen).

M. J. M. L.

19. sept.: En Piber, der fløj mod syd under vagten, udstødte et klart *tsyp*, med svagt stigende tonehøjde, fire eller fem gange.

I. C. T. N., D. J.

23. sept.: To Pibere fløj over os forbi fyret kl. 7.40, idet de udstødte kaldetonen *tsyp* to gange og *skiiiz* fem gange; den sidste tone havde en mere metalagtig klang end Skovpiberens kaldetone. Disse to Pibere var på størrelse med en Engpiber. Et par minutter senere hørte to andre observatører, der stod lidt længere borte rundt om kysten, en usædvanlig Piber flyve forbi dem, idet den udstødte en kaldetone, der lød som et ret melodisk *sweit*, muligvis en af disse fugle.

D. J., J. F. M., K. B. R.

Tundrapiber (*Anthus gustavi*). 19. sept.: En Piber fløj mod syd under vagten og udstødte gentagne gange et skarpt *fuit*.

D. J., I. C. T. N.

22. sept.: Vi jøg en lille Piber op fra klitterne kl. 6.30. Den fløj bort i nordøstlig retning og udstødte under flugten et hårdt, kraftigt *puit*, der lidt efter skiftede til et hårdt *tjuit*. . . *tjuit*. . . *tjuit*, som hørtes til den var ude af hørevidde.

D. J., I. C. T. N., J. F. M., K. B. R.

Tundrapiberen er en så stor sjældenhed i Vesteuropa, at man næppe kan hævde, at individer kan bestemmes alene ved hjælp af kaldetonen. På den anden side er det klart, at disse fugle, der afgjort var Pibere, ikke tilhørte andre arter iagttaget af ekspeditionen. Det er værd at lægge mærke til, at hos mange fugleslægter, hvor fjerdragten er temmelig ens, er forskelligheder i stemmen konstante og gode karakterer for artsbestemmelsen i marken, og iøvrigt har Mr. KENNETH WILLIAMSON beskrevet det kraftige *puit* som en bestemmelseskarakter for Tundrapiberen på Fair Isle. Mr. WILLIAMSON har set Blåvandshuk-ekspeditionens notater for 1954 og mener ikke, at man kan udelukke den mulighed, at det var en Tundrapiber, vi så den 22. september. Det synes at fremgå både af resultaterne fra 1954 og af GÄTKES tidligere arbejde på Helgoland, at et omhyggeligt studium af pibertrækket ned langs Vestjyllands kyst ville give interessante resultater.

Laplandsværling (*Calcarius lapponicus*). Laplandsværlingen blev første gang observeret den 7. september, og senere så vi flere i Blåvandshukområdet og andre steder (se appendix II). Alle disse fugle kunne identificeres ved hjælp af deres meget karakteristiske *tiki-tik* eller *tiki-tik-tjy* kaldetone, når de fløj, som fire af observatørerne kendte godt. En fugl, som vi jøg op fra klitterne to meter fra os den 10. sept. havde den typiske værlingform, og sorte markeringer på ørefjerene og gult næb, en stærkt markeret gul- og sortstribet ryg og hvide ydre halefjer. Alle de fugleobservatører, som blot opholdt sig nogen tid ved Blåvandshuk, så Laplandsværling enten her eller i nærheden; de er alle enige om, at disse fugle meget let kan overses, hvis man ikke kender deres kaldetone.

E.H., D.J., I.C.T.N., M.J.M.L., J.F.M., K.B.R., T.C.S.

Appendix I.

Systematisk liste over alle arter observeret indenfor een kilometer fra Blåvandshuk fyr fra 6. september til 2. oktober 1954.
Systematic list of all species observed within one kilometre of Blåvandshuk lighthouse, September 6th to October 2nd 1954.

<i>Colymbus immer</i>	<i>Actitis hypoleucos</i>	<i>T. ericetorum</i>
<i>C. arcticus</i>	<i>Tringa totanus</i>	<i>T. musicus</i>
<i>C. stellatus</i>	<i>T. erythropus</i>	<i>T. torquatus</i>
<i>Podiceps griseigena</i>	<i>T. nebularia</i>	<i>T. merula</i>
<i>P. cristatus</i>	<i>Calidris canutus</i>	<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Oceanodroma leucorhoa</i>	<i>C. minuta</i>	<i>Oe. oenanthe leucorhoa</i>
<i>Puffinus puffinus</i>	<i>C. alpina</i>	<i>Saxicola rubetra</i>
?subsp.	<i>C. ferruginea</i>	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
<i>P. griseus</i>	<i>Crocethia alba</i>	<i>Ph. ochrurus</i>
<i>Fulmarus glacialis</i>	<i>Philomachus pugnax</i>	<i>Luscinia svecica cyaneola</i>
<i>Morus bassanus</i>	<i>Stercorarius skua</i>	<i>L. svecica</i> ?subsp.
<i>Ardea cinerea</i>	<i>S. pomarinus</i>	<i>Erithacus rubecula</i>
<i>Anas platyrhynchos</i>	<i>S. longicaudus</i>	<i>Sylvia atricapilla</i>
<i>A. crecca</i>	<i>S. parasiticus</i>	<i>S. nisoria</i>
<i>A. penelope</i>	<i>Larus marinus</i>	<i>S. borin</i>
<i>A. acuta</i>	<i>L. fuscus</i>	<i>S. communis</i>
<i>Bucephala clangula</i>	<i>L. argentatus</i>	<i>S. curruca blythi</i>
<i>Clangula hyemalis</i>	<i>L. canus</i>	<i>S. curruca</i> ?subsp.
<i>Melanitta fusca</i>	<i>L. ridibundus</i>	<i>Phylloscopus trochilus</i>
<i>M. nigra</i>	<i>L. minutus</i>	<i>Ph. collybita</i>
<i>Somateria mollissima</i>	<i>Rissa tridactyla</i>	<i>Regulus regulus</i>
<i>Mergus serrator</i>	<i>Gelochelidon nilotica</i>	<i>Muscicapa striata</i>
<i>M. merganser</i>	<i>Sterna hirundo</i>	<i>M. hypoleuca</i>
<i>Tadorna tadorna</i>	<i>S. paradisaea</i>	<i>M. albicollis</i>
<i>Anser anser</i>	<i>S. sandvicensis</i>	<i>Prunella modularis</i>
<i>A. fabalis brachyrhynchus</i>	<i>Chlidonias niger</i>	<i>Anthus pratensis</i>
<i>Branta bernicla</i>	<i>Alca torda</i>	<i>A. campestris</i>
<i>Buteo lagopus</i>	<i>Uria aalge</i>	<i>A. trivialis</i>
<i>Accipiter nisus</i>	<i>Fratereula arctica</i>	<i>A. cervinus</i>
<i>A. gentilis</i>	<i>Columba palumbus</i>	[<i>A. gustavi</i>]
<i>Circus aeruginosus</i>	<i>C. oenas</i>	<i>A. spinoletta</i>
<i>C. cyaneus</i>	<i>Streptopelia turtur</i>	<i>Motacilla alba</i>
<i>C. pygargus</i>	<i>Asio flammeus</i>	<i>M. flava</i> ?subsp.
<i>Falco peregrinus</i>	<i>Apus apus</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>F. columbarius</i>	<i>Jynx torquilla</i>	<i>L. excubitor</i>
<i>F. tinnunculus</i>	<i>Galerida cristata</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Lyrurus tetrix</i>	<i>Lullula arborea</i>	<i>Chloris chloris</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Alauda arvensis</i>	<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Eremophila alpestris</i>	<i>C. spinus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	<i>Hirundo rustica</i>	<i>C. cannabina</i>
<i>Charadrius hiaticula</i>	<i>Delichon urbica</i>	<i>C. flavirostris</i>
<i>Ch. alexandrinus</i>	<i>Riparia riparia</i>	<i>Loxia</i> ?ssp.
<i>Squatarola squatarola</i>	<i>Corvus corone</i>	<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Pluvialis apricaria</i>	<i>C. cornix</i>	<i>Fr. montifringilla</i>
<i>Eudromias morinellus</i>	<i>C. monedula</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Arenaria interpres</i>	<i>Pica pica</i>	<i>E. hortulana</i>
<i>Capella gallinago</i>	<i>Parus major</i>	<i>E. schoeniclus</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>P. caeruleus</i>	<i>Calcarius lapponicus</i>
<i>N. phaeopus</i>	<i>Troglodytes troglodytes</i>	<i>Plectrophenax nivalis</i>
<i>Limosa lapponica</i>	<i>Turdus viscivorus</i>	<i>Passer montanus</i>
	<i>T. pilaris</i>	

Appendix II.

Vi aflagde nogle få besøg på andre lokaliteter nær Blåvandshuk, og nogle af disse tillige med de mere interessante fugle omtales nedenfor.

7. sept. Grønningen marsk. 1 Duehøg (*Accipiter gentilis*), 1 Vende­hals (*Jynx torquilla*), 1 Rørsanger (*Acrocephalus scirpaceus*).

11. sept. Farvense (ved Varde Ås udløb). 1 Duehøg, 1 Svaleklire (*Tringa ochropus*), 20 Brushøns (*Philomachus pugnax*), 1 Blåhals (*Luscinia svecica*).

Store Darum. 15 Tyrkerdue (*Streptopelia decaocto*).

19. sept. Farvense. 1 Fiskeørn (*Pandion haliaetus*).

22. sept. Skallingen ved Ho Bugt. Tusinder af ænder af forskellige arter, deriblandt 2 Bjergænder (*Aythya marila*) (som ikke sås andre steder), 12 *Anser spp.*, 1 Fiskeørn (*Pandion haliaetus*), 1 Rørhøg (*Circus aeruginosus*), 1 Jagtfalk (*Falco rusticolus*), 2 Vandrefalk (*F. peregrinus*), 4 Dværgfalk (*F. columbarius*), flere hundrede Strandhjejler (*Sq. squatarola*), 1 Hvidbrystet Præstekrave (*Charadrius alexandrinus*), 30 Stor Regnspove (*Numenius arquata*), 12 Lille Regnspove (*N. phaeopus*), 5 Sortklire (*Tringa erythropus*), 50 Hvidklire (*T. nebularia*), 1 Kærløber (*Limicola falcinellus*), ca. 1000 Almindelig Ryle (*Calidris alpina*), 1 Dværgryle (*C. minuta*), 8 Bjerglærker (*Eremophila alpestris*), 1 Blåhals (*Luscinia svecica*), 1 Laplandsværbling (*Calcarius lapponicus*), flere Snespurve (*Plectrophenax nivalis*). Jagtfalken blev set både morgen og eftermiddag; den var let kendelig ved sin usædvanlige størrelse og de brede vinger. Størrelsen kunne bedømmes ved hjælp af en meget mindre fugl, som jagede efter Falken; først troede vi, det var en spurvefugl, men senere så vi, at det var en Dværgfalk; desuden kunne vi umiddelbart efter sammenligne den med to Vandrefalke, der jagede hinanden, og som så meget små ud i sammenligning. Jagtfalken sås bedst om morgenen, når den fløj forbi observatørerne på en strækning af en km, somme tider i en afstand af kun 400 m.

Den inderste del af vingen syntes at være meget bred i sammenligning med den yderste bøjede del, og vingens relative længde mellem skulderen og håndledet syntes at være meget større end hos Vandrefalken. Den fløj med langsomme, tunge, næsten anstrengte vingeslag, der gav indtryk af meget stor styrke. Pletterne på kinderne var ikke velafgrænsede og ikke rent hvide, men skilte sig dog tydeligt ud fra det mørkere hoved og den mørkere overside; der sås ikke nogen tydelig »skægstribe«. Den var jordfarvet grålig-brun på oversiden og lys, men tydeligt stribet på undersiden.

M. J. M. L., I. C. T. N., K. B. R., T. C. S.

23. sept. Grønningen marsk. 2 Duehøge (*Accipiter gentilis*), 1 Rørhøg (*Circus aeruginosus*), 1 Rødben (*Tringa totanus*), 21 Svaleklirer (*T. ochropus*), 15 Hvidklirer (*T. nebularia*), 7 Dværgryler (*Cali-*

dris minuta), 69 Sandløbere (*Crocethia alba*), 12 Brushøns (*Philomachus pugnax*), 1 Dværgmåge (*Larus minutus*).

25. sept. Grønningen marsk. 1 Musvåge (*Buteo buteo*), 1 Kærhøgeart (*Circus sp.*), 1 Rødben, 14 Svaleklirer, 6 Hvidklirer, ca. 150 Ryler (*Calidris alpina*), 1 Krumnæbet Ryle (*Calidris ferruginea*), 6 Brushøns, 1 Kjøveart (*Stercorarius sp.*), 1 Laplandsværling (*Calcarius lapponicus*).

26. sept. Skallingen. Flere hundrede Engpibere (*Anthus pratensis*) i små flokke. De fløj i SØ retning langs klitterne mellem kl. 15.00 og 16.00. 5 Sortklirer (*Tringa erythropus*), 10 Hvidklirer, 11 Dværgryler, 1 Grønsisken (*Carduelis spinus*), 1 Snespurv (*Plectrophenax nivalis*).

27. sept. Nymindegab. 1 Laplandsværling (*Calcarius lapponicus*) fløj fra klitterne ind i landet kl. 7.00.

27. sept. Fiil sø. 5 Toppet Lappedykker (*Podiceps cristatus*), ca. 300 af hver af de følgende arter: Gråand (*Anas platyrhynchos*), Pibeand (*A. penelope*), 700 Spidsand (*A. acuta*), små flokke af Skeand (*Spatula clypeata*), Taffeland (*Aythya ferina*) og Trøldand (*Aythya fuligula*), 1 Dværggås (*Anser erythropus*) og ca. 80 Sædgæs (*A. f. fabalis*), 37 Grågæs (*Anser anser*), 1 Lærkefalk (*Falco subbuteo*), 6 Sortterner (*Chlidonias niger*), adskillige Toplærker (*Galerida cristata*), 1 Markpiber (*Anthus campestris*), 3 Skærpibere (*A. spinoletta*), 1 Stor Tornskade (*Lanius excubitor*), 1 Snespurv (*Plectrophenax nivalis*). Dværggåsen kendtes på sin lidenhed i sammenligning med de Sædgæs, som den var i følge med ($\frac{2}{3}$ - $\frac{1}{2}$ vægt), på den meget høje toneklang, når den fløj, samt ved sin kontur og sin farve. I bil kunne vi komme den så nær som på 100 m afstand, og adskillige observatører havde lejlighed til at studere den i teleskop. På jorden syntes den at have et slankt udseende med lange vinger, der ragede ud over halen, så den i forbavsende grad lignede en due; den så også mørkere og mere grå ud end Sædgæssene. De sorte pletter på bugen var iøjnefaldende og trådte skarpt frem på baggrund af det lyse bryst (men selv dette var mørkere end hos Sædgæssene), og det hvide på panden strakte sig helt op til issen. En gul ring omkring øjet sås en gang, da fuglen drejede hovedet. Næbbet var lyserødt; benene kunne vi ikke se. Fuglen sås endnu den 28. sept., men ikke den følgende dag.

E. H., D. J., I. C. T. N., J. F. M., K. B. R.

30. sept. Grønningen marsk. 7 Sortklire, 1 Odinshane (*Phalaropus lobatus*), 3 Laplandsværling (som vi jog op fra en stubmark), 1 Snespurv. To gæs sås flyve ned langs kysten mod SØ. De kunne ikke bestemmes, men den ene fugl var dobbelt så stor som den anden.

1. okt. Grønningen marsk. 2 Enkeltbekkasin (*Limnocyptes minimus*), 5 Laplandsværling.

Appendix III.

Ringmærkede fugle.

Da der kun er få tilflugtssteder for de trækkende fugle ved Blåvandshuk frembyder buskene i haven ved Det Gule Hus ideale muligheder for fældefangst. Dette vidste man ikke, da de første medlemmer af ekspeditionen forlod England, og det nødvendige materiale til konstruktion af fælder kunne først skaffes, da de senere træk kom. Vi konstruerede en ruse af Helgolandstypen i midten af september, og de sidste 10 dage af denne måned fangede og ringmærkede vi 44 fugle. Skønt der kun kom et lille antal fugle i denne periode, viste det sig, at dette arbejde var særdeles nyttigt, idet vi fangede en Sibirisk Gærdesanger (*Sylvia curruca blythi*), den første fra Danmark. Dens bestemmelse ville have været umulig at foretage, hvis vi ikke havde haft et eksemplar.

Følgende fugle blev ringmærket:

Pomeransfugl (<i>Eudromias morinellus</i>)	1 fanget i klapnet
Fjordterne (<i>Sterna hirundo</i>)	1 fanget med hænderne; havde ramt ledning
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	4
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	6
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	20
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	2
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	5
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	3
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	1
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	1
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	1
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	1

SUMMARY IN ENGLISH

Bird Migration at Blåvandshuk, September 1954.

A temporary bird observatory was established at Blåvandshuk, West Jutland (see fig. 1), a suitable place in many ways, in September, 1954. The principal aim was the study of passerine migration, but attention was also paid to the movements of sea birds and to the birds of the surrounding area.

Diurnal migration was studied by identifying and counting all birds flying over selected vantage points during two hours every morning. Heaviest migration usually occurred shortly after dawn, but was

much later on one morning when the wind suddenly moderated to force 6 after days of continuous gales. The strength and direction of diurnal migration varied considerably from day to day depending on weather conditions. It was much reduced on several days when strong winds were blowing, and strongest on two days when there was little or no wind. Departures over the sea were dependent on light winds, and there was a marked tendency for coasting birds to head the wind. Details are given in Table 1, and the patterns of migration observed are shown in fig. 3-6. The estimates of strength of passage are admitted to be liable to subjective error, as it was found that observers at one vantage point frequently did not record many birds that other observers at another saw flying towards them. It is also suggested that the main directions of flight noted at the Huk may sometimes have resulted from purely local physiographical and meteorological conditions.

The strength of nocturnal migration was assessed by daily counts of all night flying passerines found within one kilometre of the Huk. Details are given in Table 2. Sometimes many night migrants moved through during the day. Visits to other places along the coast suggested that observations at Blåvandshuk were a reliable index of the relative strength of night migration day by day.

The observations made at Blåvandshuk are compared with those made at Lista in South Norway and at Falsterbo in South Sweden during the same period. With regard to diurnal migrants a correlation can be established between Blåvandshuk and South Norway, but not between Blåvandshuk and South Sweden (cf. Tables 2, 3, 4). This suggests that the September 1954, diurnal migration along West Jutland coast had its origin in Norway rather than in Sweden. The movements of night migrants were more heterogeneous. It is suggested that early in September many night flying birds were "drifted" by easterly winds across the Baltic Sea to South Sweden and Denmark, and that later these birds redirected their flight to the south, sometimes occurring at Blåvandshuk with more typical Scandinavian breeding birds which were possibly of Norwegian origin. Following this period many night migrants appear to have crossed from Norway to Denmark in cyclonic conditions with westerly winds.

The migration of sea birds was watched from both coasts at Blåvandshuk. There was a strong migration of divers, terns, gulls, and waders and also a passage of geese, ducks and skuas (Table 5). Figures are given of Common Scoter flying along both coasts, and it is suggested that many of these birds, known to spend the late summer in the North Wadden Sea area, may migrate from Danish coasts to the south and west in the autumn. Many birds, including apparently unprecedented numbers of Gannets and a few Leach's Petrels, were blown into Danish waters by prolonged gales. Two shearwaters were seen.

Details are given of the characters by which some birds more or less uncommon in Denmark were identified. Notable among these are a probable Balearic Shearwater, a Sooty Shearwater, Crested Larks

migrating on several occasions, a White-spotted Bluethroat, a Siberian Lesser Whitethroat, a Collared Flycatcher, several Redthroated Pipits, two possible Petchora Pipits, and Lapland Buntings.

Appendices are included giving lists of all birds seen at Blåvands-huk, and of interesting species seen on neighbouring salt- and fresh-water marshes. These included a Lesser Whitefronted Goose, a Gyr Falcon and a Broad-billed Sandpiper. A list of birds ringed is given; many of these were caught in a Heligoland type trap erected in bushes near the Huk.